

# ЗЕНИТ

# ZENIT

март — 1926 — mars

година — VI — année

број 39  
num.

одна библиотека

Србије

8476/4

revue internationale

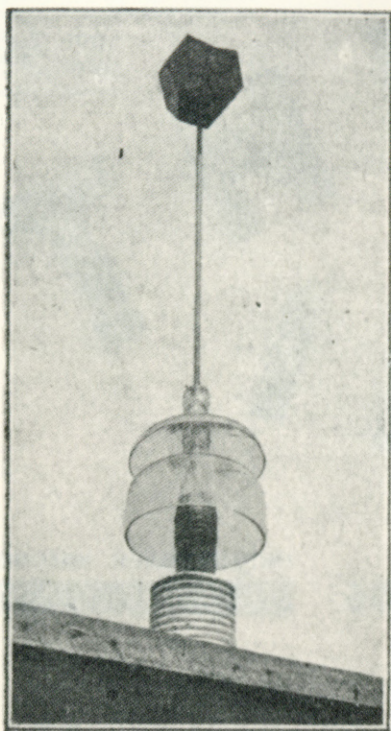
1921-1926

међународни часопис

Lioubomir MITZITCH: Hé Slaves — Branko Ve POLIANSKY: 300.000 coups la seconde — Marian MIKATZ: Prière d' anathème béatifié — Љубомир МИЦИЋ: Сифон-сода-крв/Хеј Словени — Папарај и монопол „Хрватска култура“ — Примо де РИВЕРА: Asta la vista — Под интердиктом полиције — Љубомир МИЦИЋ: Моја поезија и „јавни морал“ — Бранко Ве ПОЉАНСКИ: У тебе су дивне очи Луција — Иља ЕРЕНБУРГ: Руска књижевност после револуције.

МАКРОСКОП: Зенитистичке демонстрације у Паризу — Зенитизам у свету — Чарл Чаплин: Трка за златом — Зенит „Политика“ и Закон о штампи — Импровизиран јубилеј „Српског Књижевног Гласника“ — „Јутрења и Бдења“ — „Борови и Маслине“ — Расадници морала —

BELGRADE — SERBIE — OBILITCHEV VENATZ 36



## ZENITOPHOR

monté sur le toit de  
la culture européenne  
— en decharge la force  
de 1,000 000 voltes.

## ЗЕНИТОФОР

постављен на крову  
европске културе —  
уништава њену снагу  
од 1,000.000 волта.

## ALSO SPRACH DER KULTURTRÄGER

„Срби су добар на-  
род али само да  
гину, а ми Хрвати  
имамо да створи-  
мо културу“

## ТАКО ЈЕ ГОВОРИО КУЛТУРТРЕГЕР





## hé slaves

*quelle joie  
de blanches neiges tombent dans les montagnes de mon âme  
tourbillons avalanches  
âme immense de l' immense montagne du barbarogénie  
hé slaves  
vos moustaches furent jadis les jatagans tirés  
et vos femmes fidèles les pistolets à deux coups  
d'abord cannibales  
toujours vampires  
de tous temps notre chant est un amour semant la mort  
mille tonnerres  
en avant toujours  
que partout avec furie grondent nos révolutions  
que les dieux cadavres ressentent  
comme cuisent les anciennes plaies  
dans les coeurs nouveaux des générations barbares.*  
1925.

**Lioubomir MITZITCH — Belgrade**

(Traduit du manuscrit serbe par Vladimir Skerlitch)

## 300.000 coups la seconde

*La rue murmure et marche sur le jeune homme affamé.  
Le soir d'automne hurle. Tous les horloges de la ville montrent  
avec cynisme*

### heures 9 heures

*Il a faim. Il s'appelle Rakir.*

*Il est né par hasard et il a tout à fait oublié ce fait ridicule.*

— *Oui, c'est moi, Rakir.*

— *Tu Rakir?!*

— *Oui, je t'aime. Viens avec moi. Je sais que tu m'a cherché.  
Mais mois j'étais voilà, ici sur les railles de tramway. Je m'ima-  
ginais que ces railles sont des serpents. J'ai voulu les écraser.  
Ça ne m'est pas réussi. Le fer est dur et il ne se transforme  
pas en serpents.*

— *Oui! Moi Rakir, je t'aime, toi Martira! Tu vas maintenant  
te coucher dans mon lit. Tu vas m'égorger d'horreur dans le  
triomphe de passion. Je souffre. Va. Je me torture. Je meurs.  
Viens. Martira. Par ton amour je me transfigure dans un hiéro-  
glyphe à travers.*

*Moi Rakir.*

*Toi Martira.*

*Nous sommes des magiciens. Viens pour écraser la tête au ser-  
pent de fer, viens pour mourir de 300 000 coups sur tête la seconde.*

*Faim.*

*Ville.*

*Fétilité.*

*Tous les bars en ville sont églises joyeuses.*

**Ôte toi — chien!**

*Voilà les derniers mots de Rakir et Martira.*

1922.

**Branko VE POLIANSKY — Paris**

Ex livre en preparation „TOUMBÉ“ traduit par Vladimir Skerlitch.

## Prière d'anathème béatifié

*Enfants*

*Doigts ne sont pas cure-dents*

*Nos oreilles se remplissent par la salive de moribondes*

*Nous pendons éternellement dans l' air*

*Les fillettes aux jambes embrassées, elles pleurent*

*Les requins gémissent*

*Mais néanmoins je pense (modestement)*

*Ma casquette est plus douce de mon coeur*

*Je n'en suis pas coupable*

**LES ÉTOILES PORTENT LE SALUT**

*On vainc dans le signe de folie*

*l'esprit ne suit pas l'avion*

*l'esprit voyage dans l'avion*

*ou. l'esprit se traîne sur les pattes en sandales.*

1923.

**Marian MIKATZ — Belgrade**

Ex livre „EFFET sur DEFFET“ traduit par Vladimir Skerlitch.

## сифон-сода-крв

Мусака изврсно

О ћевапчићима да и не говорим

Пршут и клековача дивно бре

Стонога леж шета по таванима министарских главешина

А све је празно у књигама европских песника

Речи су само подмазани точкови сукрвице и мождине

Очи лају истину

Крв је најздравије купатило

Сифон—сода—крв

У флашама суварка и јогурта

У опанцима чувају се мистерије рата и гробова.

1925.

**Љубомир МИЦИЋ — Београд**



## Хеј Словени

Колика радост  
Бели снегови падају у планини моје душе  
Вејавице сметови  
Голема душа големе планине барбарогенија  
Хеј Словени  
Некад су ваши бркови били исукани јатагани  
А ваше верне жене биле су двоцевке кубуре  
У давнини људождери  
Увек крвопије  
Од искона наша песма је смртоносна љубав

Триста му громова  
Само напред  
Нек свѣда лудо брекћу наше револуције  
Да осете и богови мртваци  
Како љуто пеку старе ране  
У новим грудима варварских поколења!

1925.

**Љубомир МИЦИЋ — Београд.**

„Срби су добар народ али само да гину, а ми Хрвати имамо да створимо културу“. — На ово, зенитистички одговор министру просвете г. Стјепану Радићу:

## ПАПАГАЈ И МОНОПОЛ „ХРВАТСКА КУЛТУРА“

*„хоћемо да осшанемо Европејци. — макар у и последњој клупи европске цивилизације“ — („Обзор“ 13. априла 1923.)  
„Пре смо били авангарда европске културе, а сада на-  
стоје да будемо аријегарда балканске некултуре“  
(Вођ хрватскога народа 1923).*

Можда немају свести жутокљуну папагаји да су аутомати без воље и аутодисциплине. Сигурно немају свести о томе, да аутоматски т. ј. не својевољно, без духа-душе врше становите функције, које не резултирају из субјекта него су само механичке последице спољних објеката. Па кад има таквих животиња „ниже врсте“ (веран сам научном речнику!) које нису свесне, да аутоматски изговарају научене речи, односно мисли сваке околине у којој дуље времена живе, онда је разумљиво, да такав тип мора постојати у далеко развијенијој мери међу животињама „више врсте“ — нпр. код човека или међу људима. Папагај сигурно не говори зато, што мора да говори нагонски или има нешто да каже. Он говори зато, што је његов „говор“ само аутоматска последица нечије околине и нечије дресуре.

Мајмуни се не возе циркусом ареном зато, што им је бицикл нужно помоћно средство бржег саобраћаја, него зато, што су дресирани—имајући предходно имитујућу способност, да аутоматски изврше ту споменуту или коју другу радњу. Моћ имитовања као и опонашања свакако су еманиације другог степена, пошто су тек спољње рефлексије. Противно, моћ стварања је еманиација првог степена, пошто је унутрашња концепција увек оригинална.

Људи, неизмерно ташти и охоли људи, чланови „више врсте“ животиња, не чине изузетка ни од мајмуна ни од папагаја. Има тако једна секта људи, римокатоличке вероисповести, која сачињава једно хијерархијско племе под именом Хрвати. Они географски наставају западну границу Балкана, а забуном сврсташе их други и међу—Словене. Каква заблуда! Али пошто се на границама увек говори много и којешта, чуо сам често клепетање о т. зв. — „хрватској култури“. Ја не буди лен, много сам се трудио (пошто сам упознао и неке друге) да упознам то чудо невиђено — „хрватску културу“. Рекоше ми, пошто је та „култура“ хрватски монопол, да морам најпре тражити завичајност „културног центра“ и „европске престонице“, јер као Србин не могу се тако јефтино и лако грејати на сунцу „хрватске културе“. Добро! Све сам учинио да буде тако. Брзо затим, разочаран и гневан, пошто сам био баш латински преварен (последика Рима и Ватикана!) одметнуо сам се у бунтовнике — зенитисте. Стојећи чврсто на репу западно-централне Европе, на западној граници дивног зенитистичког Балкана, говорио сам ово: *култура није папагај! Култура је сивонога!* Или још боље: *култура је вилени коњ! Култура је породица генија али нијошито имитаторских мајмуна! Кул.....Ту.....Ра.....* Можда ови мали људи не знају, да много понављане речи губе свој првобитни смисао. Тако, да једна те иста реч, у разним интервалима времена, на разним местима, има разна значења. Једна те иста реч садржи и више појмова. Можда ови мали људи не знају, да је латинска реч „култура“ профанисана (у њиховим устима највише!), пошто је злоупотребљена као монопол (доказ неславенског егоизма!) и као маска за ниске и најнеморалније циљеве. Некада, мерило за културу била је ораница зелена детелина или врећа дуката, а данас: култура је знак величине срца, висине духа и ширине душе. Данас је мерило културе песма, слика или филм, радиотелеграф, електрична струја, зенитизам — па макар то изгледало парадоксално и глупо. Али и глупост има право на живот, пошто је глупост загарантовани и најбољи услов самоодржања. Зар није тако, господо културтрегери? На глупима свет остаје! А то је сасвим сигурно, пошто смо утврдили, да папагаји немају своје воље и нису свесни својих аутоматских еманиција. Тако сигурно, као што у опште не постоји никаква хрватска култура, пошто нема



нигде индивидуалних, односно оригиналних основа који условљавају такав један species.

Пријимо мало ближе том вештачком блефу и фантому, који је имитаторски састављен из следећих европских отпадака:

1) *нешто црквене гоџике Бенедикта XV.* — 2) *нешто уџеланих фракова Винер Моде.* — 3) *нешто скуваног асфалта од обичног кокса и каштана.* — 4) *нешто комбилованих ситихова са све четири стране света, по старости између XV. и XIX. столећа.* — 5) *нешто бечког пројалог културпрегерства.* — 6) *нешто преписане филозофије, искључиво немачког специјалистета.* — 7) *нешто туберкулозног журнализма срозаних ђака и литерата.* — 8) *нешто наказне литературе à la Вирибус Униус.* — 9) *нешто неоимених малограђана, који квиџирају своју „културу“ наглашавајући: ја нисам из Македоније.* — 10) *нешто модених барова који сачињавају „велеград“ европске дегенерације.* — 11) *нешто урођене ограничености која је оплођена ројским и фаризејским савијањем грбача код поздрава.* — 12) *нешто фразерске украдене „човјечности“ и „револуције“ која скрива у себи страх и нечовечно србождерство.* — 13) *нешто „науке“, која се креће ван живота а делује као грчеви у стомаку.*

Тако до броја 100, тако до броја 1000! Све је то отпадак и прирепак разних туђих „култура“, које су претрпеле свој пораз и слом у светском рату а скупним именом зове се такав вашар — еклектицизам!

У вези с овим, било би можда врло незгодно запитати, у име „хрватске културе“ — што су радили хрватски песници за време рата, који је вођен против човечанства, против Словена, — са Хрватима и против Хрвата? Што су радили хрватски универзитетски професори и научници? Наш одговор: радили су сви једно те исто! Слуганили! Нигде ни један глас протеста, буне или револта! Певали су ропске химне и писали хвалоспеве аустроугарским ђенералима и војсковођама. Све је било спокојно, у име велике, велике „хрватске културе“. А што данас раде ти исти хрватски писци и научници, што представљају „културу“ Хрвата, који још јуче нису имали најпримарнијег атрибута културе — политичку слободу? Опет ни један глас протеста, буне или револта! Они здружно и подмукло сарађују на обарању, без своје муке заслужених културно-политичких тековина, они страствено сарађују у најсрамотнијем атентату на културу части, срца и душе, која значи много више него све кравате „домаће творнице рубља“ или хомосексуалне пиџаме „Енглеског магазина“. Они садистички уживају и подупиру „вођу народа“, чија је политика резултат само једне некултуре, политика која је основана, с једне стране на мржњи и грамжљивој егоцентричности јасног будализма, а с друге стране базира искључиво на некултурним увредама и погрдама



најкултурнијег на Балкану — српског стваралачког народа. Упамтите: ми нисмо Христоси и не ћемо допустити, да људе до краја попљују и разапну „културне“ барабе!

И најравнодушнији према политичким мишоловкама и шовено-националистичким смицалицама, мора у овим часовима највеће хрватске реакционарности и дегенерације да се буну, да се револтира, у имагинарном „културном центру“, баш у име културе, у име човечје части — у име оних Срба, који су у прилог културе (обешчашћене по хрватским пеливанима), дали све — уједно и за легију умишљених регионалних и патолошких пузаваца. Буним се и ја као човек у име оних, који су пред целим светом засведочили културом љубави и хероизмом срца: велики енергетички императив и неоспорно човечанско право свог културног а по томе и политичког виталитета.

Далеко сам од тога, да величам уопште нашу културу. А не желим се упуштати нити у поређења нити у низање чињеница, што је врло лак посао. Али није згора да опет споменем: како је Србин Никола Тесла открио човечанству телеграфију без жица а електрично око чека у припреми триумфалну примену у животу земље. (Ово је доста да излечи болест „cultura croatiensis“). Али, да се једна фикција, једна обмана, једна прорачуната папагајска лаж као што је „хрватска култура“, наметљиво и нама веша око врата као катанац или конопац вешала од пузавих људи и да се безобразно супротставља некој српској „некултури“ — то ми не ћемо не само зато, што смо уверени да су Срби културно надмашнији и садржајнији за педесет загребачких катедрала од Хрвата, и по својој старини и по савремености, него и зато, што смо жељни да истински човечно и стварно суделујемо тек у стварању нове човечанске културе. Зато ћемо се одлучно бранити од сарадње медиокритета, подлих наметљиваца и централно-европских брабоњака, као што су то зенитисти и до сада чинили. У име културе и наше младе расе тражимо, да се ово патолошко махнитање што пре заулари, пошто пречи сваки културни прогрес. Ми смо довољно пречистили те летеће појмове културе и цивилизације, али у истину, нигде у историји нисмо нашли примера, да би се негативност и деструктивност називали културом. А неваљалство лакирано културом и лишено свих етичких основа, или дегенерација да би се називала цивилизацијом. Ми нигде нисмо нашли, да би у европској култури (па ни у последњој клупи!) која је готово синоним беле расе, постојала и нека безгрешна девица „хрватска култура“. Напротив, добро знамо, да је свет подељен само у неколико културних сфера. Знамо да постоји сем европске, кинеска, индијска и арапска култура. Све је то старије од измишљених и отрцаних „хиљаду година хрватског краљевства“. Неке културе су активне, а неке су само музејски реликвит или реликвија. Тако, ми надаље знамо, да је Алексан-



дар Велики Македонски био Балканац (зато је и могао расећи гордијски чвор!) и да је прва култура Европе рођена у Јелади. Све то на мрском Балкану, чију елементарну снагу чува још и данас српски барбарогеније у свом великом срцу и бистрини ума. Баш на Балкану постављена је некада прва културна граница између Европе и Азије. Све ми то знамо. А требало би да то наше знање преузму и европски папагаји, пошто би тиме корисније могли употребити свој инфериорни и снобовски аутоматизам. Овде леже сва историска, прогресивна и етичка наша права, да супротстављамо српски конструктивни балканизам деструктивном хрватском „европеизму“. Балканизација Европе, наш је позив и наша заповед. Балканизам је праснага древног огњишта прве европске културе, те као синтеза младог дивљег славенизма и зрелих плодова класичног јеленизма, победићемо духовно у будућности снажније, него физички у прошлости и садашњости. Српски прилог човечанској култури биће неоспорно означен жигом расне балканске културе и нове балканске цивилизације. А „Хрватска култура“?

*„Урррааа*

*Обесићемо вашу ђерверзну културу*

*За женске шешире у јавним кућама*

*Баш кад будеће у положејау ђузаваца*

*И смејајти се: ха ха ха . . .“*

Укратко: „Хрватска култура“ је ванбрачно дете неприродног брака дресираног мајмуна и папагаја, чије је право име и адреса — Преузвишена Милостива Госпођа Политура Имитација де Култура, Загреб. „Хрватска култура“ је швиндл и вештачко наследство оних, који још и данас чувају недељивост круне Св. Стјепана. „Хрватска култура“ је љупина или муњак — свеједно — како хоћете!

Загреб на Балкану, месеца априла 1923.

Прештампано из „Зенита“ број 24.

**Љубомир МИЦИЋ — Београд**

(Са хрватског на српски, превео аутор)

## Asta la vista

Поверљива и тужна посланица из Шпаније

Његовој Екселенцији Николи Пашићу председнику министарског савета, Београд

*И код вас дакле: није само ђолистика мезимче ђолиције. Ту благођворну срећу доживела је и ђоезија. Нова ђоезија. Зенићистичка ђоезија. Честитам! Од свег срца честитам! Али у овој ђосланици мог диктађорског ђризнања, желим да вам скренем пажњу на једну нарочију околност. Нећу да се*



служим речима неког шашавог Шекспира, пошто је он давно поштао оштра својина, а најдосаднија и најбаналнија су оштра места! Ја ћу сам да изразим своју мисао: на здравље земља у којој полиција лишава ђеснике — ђесничке слободе! Ва истину ја вам кажем, што не носи никаквог добра, али носи историјску славу. Имам у штоме довољно искуства. Могу да вам говорим без дипломатске резерве и без званичне шајне. Ту славу одавна познају чак и наши шореадори. Она се крије под замамним женским именом — РЕАКЦИЈА!

После чувене шпанске инквизиције и после крстиашких рајшова, после прве забране Бодлерове поезије, после сјаљивања Ђордана Бруна и Савонароле — случај нашег Мигуела Унамуна и нашег Љубомира Мицића, најдивнији су примери новог духа Евроје и новог духа човечанства. Ја сам зашто одушевљен, што ме на сваком кораку сусрећу љубазне бомбе. Ја сам срећан, што је ваша полиција послала највернији следбеник мојих мисли и веран сапушник мојих хуманих дела. На ваше задовољство, прича се овде у Шпанији, да је шеф београдске полиције високо образован човек. Зна се, по његовом причању, да је дуго живео у Француској, да позна све француске часописе, да обожаваше цвеш француске културе — најбољи француски часопис — **La vie parisienne**. Сем штога, прочуло се и за остале његове врлине. Веле, да није рђав коикар. Веле, да је у коцки много срећнији од чувеног Достојевскога. Веле, да шу своју вештину кришом гаји у Монше Карлу, кад се по дужности нађе — у праћни ваше екселенције. Дојро нам је до ушију и његов сусрет са неким непознатим ђесником Љубомиром Мицићем, аутором забрањене књиге **Аероплан без мотора**. Али тај сусрет заслужује једно засебно поглавље, које би могло да послужи као најјаснији докуменат високог степена културе и цивилизације, у мојој драгој посеситрими, у вашој балканској својини.

Успуш, да најоменем и ово: незаборавна је горка судбина нашег заједничког пријатеља, сењор Цанкова у Софији. Наводно, он је јадан због једне шоеме пождерао леш бугарског ђесника Геа Милева. Ешто! Због грчева у стомаку, болан, морао је даћи оставку. Авај! Па ипак, ја сам пресрећан због свих ових плодова шпанског церемонијала на Балкану. Тронуш сам до суза. Верујте ми: да нисам Шпанац, волео бих да сам Балканац! Али не Балканац у ономе смислу како га проповедају будале, зенишиситички ђесници. Него Балканац **енглеског типа**, какав је наш дични друг, српски министар просвете Дон Стефанос де Руйос. Истина је додуше, да зенишиситички ђесници са својим антиевројским поемама „шешко вређају јавни морал“ и да њихов часопис **Зенит** са својим уметничким најисима „изазива мржњу прошив државе као целине.“ Само, са заплемом Мицићеве књиге **Аероплан без**



мотора и полицијском шужбом првостејеном суду — и мене сће надмашили. Ради дубоког самољубља кога ја не кријем, не могу да вам честитам на шоме најсавременијем подвигу, пошто вам искрено завијам. И шужан сам због шогa. И невесео. Тужан сам што се шо морало догодићи у још једној земљи — у шако слободоумној и демократијској земљи, као што је ваша краљевина. Тужан сам, што је безимено плагиран мој културни производ. Тужан сам, што га није извршила једина моја полиција, с ову страну Пиренеја — ради усамљене евројске славе. Али настојаћу свим снагама да се ушешим и да не заосианем за вама. Још само један шакав чин, и крунисао би славу моје ошацбине (где „у парковима цветаше бомбе“ још дуго и дуго!) више од свих изгубљених бишака у Мароку, више од свих моралних шамара, које сам хришћански примио на оба образа — од наших евројских посеситрима. И све шо, баш због ших злокобних песника. Защо сам дубоко убеђен: смртни грех је сваке владе и сваке полиишке, која у свом програму нема прогон песника! Данас је и мени већ јасно, да је зенииистичка поезија највећа запрека вашем народном уједињењу. И не само шо: она је озбиљна запрека нашем намераваном савезу, коме предходе заједнички културни подвизи моје и ваше ошацбине. У шо име шреба и даље немилосрдно гушићи сваки глас песничке савести, сваки сиих зенииистичке поезије, ша макар њена слобода била и Уставом загарантована. Јер верујте, ревизија Устава је важна, само с обзиром на погубну — зенииистичку поезију! У шо име екселенцију, примите шћанске поздраве од још веће екселенције, свима Евројејцима за углед, ваш

10 фебруара 1926.

**Примо де РИВЕРА — Мадрид**



**Hannes Meyer: Théâtre Co-op**

## ПОД ИНТЕРДИКТОМ ПОЛИЦИЈЕ I

ОДЕЛЕЊЕ ОПШТЕ ПОЛИЦИЈЕ  
УПРАВЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Бр. 8043.

16. децембра 1925. године

Београд.

Р.

У књизи „Аероплан без мотора“ од Љубомира Мицића, која је ових дана изашла из штампе, поред осталог отштампано је следеће:

„... а јутром својој жени милујем дивне кукове и плећа ако девичански допусти... алоooooooooooooooooоооооо скачем лудоглаво у мој идеоплан да сломим шупље моторе свих фабрика курвањске штампе... деде килави мудраци напните лукове антизенинисти од Ламанша до Црнога Мора... каква чуда и покоре ваздушни валови севају кроз призму мог малог мозга лежећи на бунтовној кичми често с исуканом жилом међу ногама ја управљам бољшевичком револуцијом... Балкан је младо мушко Европа је стара курва и оцвала љубазница Балканова... курвају се угашене сијалице иду на лепше у електричну централу Београда округле жене јуре у беле клинике државних болница...“

Како се горе наведеним инкриминисаним изразима тешко вређа јавни морал, то на основу чл. 19. тач. 5. закона о штампи и чл. 13. и 138. овоземаљског Устава, Одељење Опште Полиције Управе Града Београда

РЕШАВА:

Да се књига „Аероплан без мотора“ од Љубомира Мицића забрани и њено растурање и распродаја спречи. О овоме извести главну пошту и пошту на железничкој станици да књигу задрже од експедиције до судске одлуке.

Решено 16. децембра 1925 године у Београду.

Деловођа-Писар  
Жив. М. Симић

По наредби  
Управника града Београда  
Помоћник Шефа Опште Полиције,  
Мил Аћимовић

**Писмено решење Првостепеног Суда као одобрење полициске заплене, аутор заплене књиге није примио. Суд је стао на про-**



**тивзаконито гледиште, да му се решење о заплени не уручи — по свој прилици зато — да не би могао поднети жалбу Апелационом Суду. Али...**

Београд, 18. децембра 1925.

„Против полицијске заплене и против судског одобрења те заплене, према закону, слободан сам да поднесем Апелационом Суду ову моју

## — Ж А Л Б У —

И ако овоземаљски Устав гарантује слободу уметности и науке, ја као песник нисам слободан у свом уметничком изражавању пошто одељење Опште Полиције, незнам из каквих побуда, примењује буквално 19. члан закона о штампи, превиђајући, да споменути члан изречно тражи **ОЧЕВИДНОСТ** самога чина, која у мојој књизи нигде и нипошто не постоји. Напротив, моја антиевропска поема „*Аероплан без мотора*“ има **ОЧЕВИДНО ХУМАНИ КАРАКТЕР И МОРАЛНА ЈЕ** у једном вишем смислу тих речи, упркос тога што садржи и стихове који изражавају **ЖИВОТ**, истински и непатворен, помоћу **ПЕСНИЧКИХ СЛОБОДНИХ ФИГУРА И ИЗРАЗА** који су мени својствени.<sup>1)</sup>

Ја нипошто не желим да Апелациони Суд заморим познатим теоријама о **ПЕСНИЧКОЈ И УМЕТНИЧКОЈ СЛОБОДИ**, нити да наводим безбројне примере зато. Ја желим да упозорим само на једну чињеницу, која ми даје права да посумњам у добронамерност Општег Одељења Полиције и њезиног буквалног примењивања закона о штампи, а поготово када је у питању „тешка повреда јавнога морала“. Стихове, које је Одељење Опште Полиције цитирало из моје *поеме* својевољно и на скокове, местимице злонамерно нетачно — немогуће је издвојити из целине, јер **ЦЕЛИНА ПОЕМЕ** изражава тек потпун уметнички израз и једну јединствену мисао. Јер, следствено томе поступку, одрезати човеку једну руку и доказивати да та рука представља и целог човека коме је она припадала, немогуће је и апсурдно. Та рука није више човек, она је тек удо које је припадало некад једном телу, једном организму. И поема, један је организам. Извадите ли из ње било које делове засебно, — они не значе ништа а могу да значе готово све оно што им се **ХОЋЕ** да подметне. Такав је случај са мојом поемом „Аероплан без мотора“ и са немилосрдно искасапљеним њеним деловима. Ево један пример, по свој прилици злонамеран, и очевидан.

<sup>1)</sup> Извор мога језика је: **НАРОД, ВУКОВ РЕЧНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА И БИБЛИЈА**, које би све заједно требало заплени, ако би се одржало мишљење Општег Одељења Полиције Управе Града Београда.



На страни десетој, налази се у оригиналу овај стих:

„Ја уйрављам бољшевичком револуцијом МЕТАКОСМОСА“

Оделење Опште Полиције цитира тај стих неверно и лажно:

„Ја уйрављам бољшевичком револуцијом...“

испуштајући централну мисао овога стиха: МЕТАКОСМОС! Ја држим да није потребно даље и опширно тумачење овог класичног случаја. Колико је овај случај значајан, слободан сам, да покажем то исто и са другим речима. Рецимо да сам написао ове речи:

— Краља убићи злочин је. —

Оделење Опште Полиције, аналогно горњем случају, може да прекине моју мисао по својој вољи, рецимо иза друге речи, и на основу тога да ме оптужи а можда, да ме одмах и уапси. Последице оваквог касапљења песничких мисли и стихова, недогледне су и за наше тешке и горке судбине — поразне.

Ако је Оделење Опште Полиције, међутим, забринато за Европу, као што ми изгледа да је поменутом запленом то најбоље документовало, ја не могу овде да имам ништа против тога. Напомињем само, да ми није познат закон, који би штитио Европу од СЛОБОДНИХ ПЕСНИЧКИХ ИЗРАЗА И КРИКОВА, који у мојој поеми сачињавају једну недељиву ЦЕЛИНУ и једно ОРГАНСКО ТЕЛО, искључиво са моралном и хуманом основом. Моја је поема болан крик слободног и чистог БАЛКАНСКОГ ЧОВЕКА, који је дубоко и искрено огорчен на сав неморал и шљам који нас дави под именом: Европа и европска култура! Ја доиста могу да зажалим, што је Првостепени Суд одобрио забрану моје књиге и слободан сам приметити, да имам импресију — да није посветио довољну пажњу пре доношења своје пресуде, јер овај случај није баш тако једноставан, како можда на први поглед изгледа. Он садржи у себи и један општи карактер нашег културног стања и несумњиве беде наших књижевних прилика и независне слободне мисли, која је основ свакој култури. А ја сам песник, имам права и дужности, да о томе говорим.

Надам се, да ће Апелациони Суд удовољити само правди, коју ја једино и тражим, и да ће поништити пресуду Првостепеног Суда.

Бележим се,

**Љубомир МИЦИЋ**

## РЕШЕЊЕ

Београдског Апелационог Суда — надлежног  
по предмету

Забране књиге „Аероплан без Мотора“ од Љубомира Мицића.



„...А јутром својој жени милујем дивне кукове и плећа ако девичански допусти... Алоooooooooooooo скачем лудоглаво у мој едоплан да сломим шупље моторе свих фабрика курванске

штампе... Деде килави мудраци напните лукове антизенилисти од Ламанша до Црнога Мора... Каква чуда и покорје ваздушни валови севају кроз призму мог малог мозга лежећи на бунтовној кичми често с исуканом жилом међу ногама ја управљам болшевичком револуцијом... Балкан је младо мушко Европа је стара курва и оцвала љубазница Балканова... Курвају се угашене сијалице иду на лепше у електричну централу Београда округле жене јуре у беле клинике државних болница...“ Ова је књига забрањена решењем ове Управе Бр 8043. од 16. XII. 1925. г. и ово је решење оснажено одлуком Првостепеног Суда за варош Београд Бр. 57004. од 18. XII. 1925. год. Како се горе наведеним инкриминисаним изразима тешко вређа јавни морал, то на основу чл. 46. закона о штампи, Управа града Београда тужи суду аутора књиге „Аероплан без мотора“ г. Љубомира Мицића са станом на Обилићевом Венцу бр. 36. и моли суд да га на закону казну и плаћање свих судских трошкова осуди.

По наредби  
Управника града Београда  
Помоћник Шефа Опште Полиције,  
*Мил. Аћимовић*

## МОЈА ПОЕЗИЈА И „ЈАВНИ МОРАЛ“

ПРВОСТЕПЕНОМ СУДУ ЗА ВАРОШ БЕОГРАД

На тужбу Општег Одељења Полиције Управе Града Београда, број 8177 од 24. децембра 1925. одговарам следеће:

1). Тужба Општег Одељења Полиције против мене као аутора књиге АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА, представља једну од највећих увреда, коју сам као песник и као оснивач једног светског покрета доживео.

2). Касапљење моје антиевропске поеме, сматрам за једно аморално и некултурно силовање слободне песничке мисли и слободног песничког израза. Оно је извршено на мојој поеми тј. на једној уметничкој целини, да би се могло наћи буквалног ослона у закону о штампи, пошто не постоји сличан закон о уметности или закон о књижевности.

3). По моме схватању, поезија и штампа искључују се исто тако, као полицајци и анђели. Додуше, полицајци врло често обнашају улогу анђела у земаљском рају. У случају моје књиге, која је у целости високо етична и хумана, београдска полиција је одиграла улогу анђела, који у помањању библијских пламених бичева, § 19. закона о штампи бране пут ка дрвету спознања. То „дрво спознања“ у мојој поеми јесте бунт против дегенерисане Европе и њезине порнографске културе. Та мора зајатила је мој дивни Балкан, за чију сам културну еманципацију



први дигао свој песнички и људски протест, са свом бујицом моћних речи нашег бурног, још не васкрслог језика.

4). Тврдим, да моја забрањена књига АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА нити у целини нити у инкриминисаним изразима, не може да нанесе „тешку повреду јавног морала“ ни једној мухи, а камо ли људима нашега доба. Моја књига нема такве тенденције. Ја као писац немам тих савремених „врлина“, нити сам способан за таква европска ремек-дела. То јасно доказује сав мој књижевни и песнички рад, који је у непрекидној борби прекаљен чистотом и пожртвовањем, који у трајању од готово 10 година, значи један мали век самоодрицања, један мали век нападања ни под најтежим ударима: злобе и пакости, подвале и клевете, подсмеха и увреде, глада и понижења.

5). Моја савест је девичански чиста. Ниједна полиција овога света неће моћи да заустави мој песнички лет. Можда једина полиција смрти. Не може бити ни говора о неморалности књиге, чији је почетни акценат тужан поклик: ИМА ЛИ ЈОШ МЕСТА ЗА БАЛКАНСКОГ ЧОВЕКА? — чија је осовина, спознаја: ГОРАК ЈЕ ПЛОД ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ НА БАЛКАНСКОМ КОНТИНЕНТУ — чији је завршни акценат још тужнији крик: ЧОВЕЧАНСТВО! Али, ако оваква моја књига доиста тешко вређа јавни морал, што значи да је неморална, онда су Народна Поезија и Свето Писмо Старог и Новог Завета исто толико неморалне и неморалније још у већој мери, пошто обиљују са „инкриминисаним изразима“, које сам ја у својој поеми употребио тек неколико пута. То је безусловно тражио мој песнички императив, који је стајао у служби једне етичне идеје и мог новог песничког израза. Народна Поезија као колективно дело српског народа, настајала је у потпуној и независној творачкој слободи, на коју и ја имам права. Свете књиге, БИБЛИЈУ ХРИШЋАНСТВА, писали су поплувани и гоњени верски пророци-фанатици. Забрањене књиге нове поезије, БИБЛИЈУ ЗЕНИТИЗМА, пишу данас поплувани и гоњени песници-зенинисти, који срећом никада неће постати свеци. Стари Завет са „инкриминисаним изразима који тешко вређају јавни морал“, превео је уважени Ђура Даничић, а Нови Завет превео је још уваженији Вук Ст. Караџић.

6). У мојој поеми служио сам се најлепшим речима српског језика, који у мојој поезији добива нове лепоте и нове звукове, снажне, одуховљене и дематеријализоване. Мој тужилац схватио је моју синтетичку и метакозмичку поезију сувише материјално и буквално, банализовао њен нови дух, незвајући, да истоветне речи у поезији и у тзв. обичном говору, не значе једно те исто. У поезији речи губе обични смисао речи којима се служе амалини или кочијашни. Речи саме по себи немају никаквог смисла. Смисао речима дали су људи. Речи мењају смисао увек са местом где се налазе. Реч не може да буде ни морална ни



неморална. Појмови су такође чисти и мењају се врло често. У поезији, смисао речи зависи о сношају са другим речима, међу којима делује и врши своју арстрактну и радиалну функцију. 7). Апсурдно је и помислити, да би напр. инкриминисани стихови,

150 „курвају се угашене сијалице

151 иду на лепше у електричну централу Београда

152 округле жене јуре у беле клинике државних болница“

могли да науде „јавном моралу“, који је постао летећа фраза свих оних који о смислу тих речи нису никада мислили. Ах, моја поезија и „јавни морал“! Како је уопште могуће довести то двоје у било какву везу? Да је моја поезија изнад морала и да је морал сасвим релативан, то не треба да објашњавам.

8). А што да кажем о другим стиховима, који су произвољно истргани из једне органичке целине, и који немају никаквог смисла, јер се налазе у ваздуху ван свога тела, и пошто кроз њих не струји више живот и крв моје поеме. У вези с тиме, ево цитирам једну ставку из моје жалбе Апелационом Суду: „одрезати човеку руку и доказивати да та рука представља и целог човека, немогуће је и апсурдно. Та рука није више човек, она је тек удо које је припадало некад једном телу, једном организму. И поема, један је организам. Извадите ли из ње било које делове засебно — они не значе ништа — а могу да значе све оно, што им се ХОЋЕ да подметне“. Идемо само мало даље. Држим да сваки зна, да мушкарци носе полни уд сакривен панталонама, а жене сукњама. Биологију и функцију тих удова уче сви студенти мушкога и женскога рода на медицинском факултету. Никома још није пало на ум, да оптужи зато студенте медицине и професоре Универзитета, да су у своме звању и раду нанели „тешку повреду јавноме моралу“. Напротив, рећи ће се брзо — то је наука — а ја додајем: добро, али — уметност стоји изнад науке! Шта онда ако је тако? Или бар, ако су уметност и наука сасвим равноправне!? Где је онда то право мерило, којим би се могло измерити „моралност“ једног научног рада, или „неморалност“ једне уметничке креације? Граница није нигде повучена, али је зато у културним земљама одавна већ освештана слобода научног рада и слобода уметничког стварања, за коју ја тек имам да се крваво борим у својој благодарној отаџбини.

9). Зна се: важна је НАМЕРА коју поједино дело има. Важан је долус, како то правници кажу. А има ли тога у мојој књизи? Има ли моја антиевропска поема ТАКВУ способност, ТАКАВ долус, ТАКВУ намеру, којом би се ишло за тешком повредом јавнога морала, зашто сам тужен? То је овде најважније, то је једино од важности. Ја одговарам и тврдим: НЕМА! Али, ако тужилац докаже своја тврђења, разуме се, са свим потребним ауторитетом оних људи, који би били звани да утврде за једно уметничко дело, да ли је морално или неморално, ја



13). Уосталом, сваки песник је несрећан (реч је само о изабранима!), кад мора да „доказује“ и „анализује“ своје сопствено дело. Тако и ја. Јер, уметност се не да анализовати а уметничко дело само је собом dostatно, да докаже своју чистоту, своју чисту намеру, ако је разумљено. Нажалост овим последњим, не могу да се похвалим. Није само полиција томе крива. Јер више су криви сви моји савременици, књижевници и песници, који су за мене више полицајци него песници. И због њих, ја сумњам у чистоту побуда мога тужиоца, да он искрено стоји на бра-



нику јавнога морала, пошто ми ископаше очи прљави цветови европске културе: „La vie Parisienne“, „Le rire“, „Le sourire“ и т. д. Они се најалост несметано коче нашим балканским улицама и друмовима, поред непрегледне гомиле сваковрсне „душевне хране“ — порнографске књижевности, стране и домаће. (Нажалост, није ми познато, да је забрањена ма и једна књига фамозног порнографа Питигрилија или Маргерита). И ја, који проведох сву своју младост у борби против таквог европског културног блата за чистоту Балкана, изгубив готово плућа дереући се и протестујући — ја сам награђен забраном моје књиге због „тешке повреде јавнога морала“, ја сам награђен полицијском тужбом, пошто сам писац забрањене књиге, која тешко вређа јавни морал. Да, већи парадокс није могао да падне на моју песничку савест, на моје људско поштење.

14). Оправдано сумњам у добронамерност мога тужиоца, пошто међу инкриминисаним стиховима има и један НЕВЕРАН цитат, за кога не могу веровати, да се је десио омашком.

Да видимо:

75 *„каква чуда и покре*

76 *ваздушни валови севају кроз ђризму мог малог мозга*

77 *лежећи на бунтовној кичми*

78 *често с исуканом жилом међу ногама*

79 *ја управљам бољшевичком револуцијом МЕТАКОСМОСА“*

Ову последњу и централну реч МЕТАКОСМОСА, тужилац је по свој прилици злонамерно, ИСПУСТИО. Цитирам:

*„ја управљам бољшевичком револуцијом...“*

Е, то је друга ствар! Тај стих без речи МЕТАКОСМОСА вреди исто толико колико и сваки човек без главе. Јер очигледно, тај стих без те једине речи добива стоти СМИСАО, а у вези са предходним стиховима, један смисао мање — један апсурд више! Али кад већ по невољи морам да „објасним“ и ту групу инкримисаних стихова, који не садрже ни трунке онога, што им се импутира — и то ћу учинити.

Речи у ономе сношају у који сам их довео, изгубиле су свој „реални“ смисао, јер су везане за апстрактни појам МЕТАКОСМОС, који је мој проналазак и који је овде централан. Јер најзад, шта значи „исукана жила међу ногама“, него једну метакозмичку визију, коју сам изразио као песник на свој особен начин, замишљајући себе, како једном исуканом жилом међу ногама тј. нечим јаким и жилавим, управљам једном метакозмичком револуцијом, лежећи на бунтовној кичми — између неба и земље, између зенита и надира. (Оптички ову слику, могао би представити једино филмом). Зар је и са таквим метакозмичким визијама, сасвим апстрактним и бестелесним, могуће повредити „јавни морал“ и сувише физичких и сувише материјалних људи?



15). Најзад, да свршим са својим гресима:

87 „Балкан је младо мушко

88 *Европа је сјара курва и оцзала љубазница Балканова*“

Зар ИСТИНА може да буде неморална? Не! Ниједна истина није неморална. Иза мене стоји Достојевски. Иза мога тужиоца заблуда. Јер тврдити да је моја ципела генијална зато, што је на мојој нози, неразумевање је односа између мене и моје ципеле. А због рђавог и буквалног разумевања, односно неразумевања нове поезије, не могу бити песници кривично одговорни. Истина не може да буде неморална исто тако као ни уметност. Истина стоји ван морала и неморала.

Уметност стоји изнад морала и неморала.

Неморал је на страни оних, који проналазе неморал тамо где га нема!

**Љубомир МИЦИЋ — Београд**

На дан Рождества Христова  
Београд. 7. јануара 1926.

## У тебе су дивне очи Луција

Преко сломљених пречника

У кругу живота наших

Данас сам прескочио све

Осетих луду и тврду ову земљу

На којој играм од безумних јутара

До сулудих вечери

Подигнем очи: тражим неко људско лице

Искриви се мој поносни лик

Сагнем главу и мислим

Рево

Рево

Рево

У тебе су дивне очи Луција

За почетак ни свршевак неznam

Када ће попуцати рубови хоризонта

Макар једним оком завирићемо у пакао барикада

О дивни моји дани дечаштва

Када ми је једини тиранин био мој отац

И мајка моја

Бандере под прозорима у ноћима брује

Часовник у руци мојој пред огледалом

Открива моју будућност.

Зар ни своје драге нећу загрлити ножем под леву сису

Да јој видим срце којим она воле

Мене крвавога пролетера.

**Бранко Ве ПОЉАНСКИ — Париз**

## РУСКА КЊИЖЕВНОСТ ПОСЛЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

Не може се порицати, да у емиграцији има неколико талентованих писаца. Али када би неко хтео, да из њихових радова створи неку предодбу о савременој руској књижевности, било би исто тако наивно, као када би хтео, да пропутује Европу, са предатном картом.

Не треба да се сматра политичком изјавом констатација, што емигранти не знају, не разумеју и не могу разумети нову руску књижевност. Извршен је гигантски поремећај, који у духовном смислу значи прелом. Против тога, интелигенција и таленат су немоћни. Највидовитији и најмудрији од ових писаца, кад говоре о савременој руској књижевности, постају „руспетери“ или једноставно слепци, који хоће да убеди иностранство, како је на-силним отварањем благајна и национализовањем рудника, завршена и историја руске књижевности.

Веза између живота једног народа и његове књижевности неоспорна је.

Границе које нас деле нису једино километричке, него је међа каткада и у времену. Али прелаз, било би тешко утврдити помоћу хронометра. Када бисмо то чинили, догодило би се, да пређемо из XV. столећа у XXII. а да се ни не зауставимо у добу централне Европе.

Странци, који не познају руску нову књижевност, не познају ни нову Русију, јер само је књижевност у стању, да им бар делимично и конвенционално омогући разумевање овог грандиозног процеса, који је ближи геологији него политици, који се врши у народу од 150 милиона душа. Вести, па и поштено пренешене кабловима, увек лажу. Политичари од заната умеју, да из њих извуку све оно што је у њихову корист и да пруже гомили „мудар поредак“ у коме су сви детаљи тачни, али у коме нема градација боја, нема пропорција ни свежине ваздуха. Отуда цела легија измишљених легенди једног народа о другом, које су све лажне и врло вешто састављене.

Французи — најчеститији народ, што га можемо да замислимо, народ, који је одавно заменио путеност са шегом — шетају голи у општој машти, а брачну постељу Луја XV. свугде приказују као блудну постељу поквареног Вавилона.

Погледајмо Немце: те бесмисленике лишене сваког појма мере, расисте и спартакисте, онда експресионисте, који покривају своје готске домове шареним ерупцијама, онда клијенте доктора Калигарија... Они су увек важили као уредни и умерени људи све дотле, док није откривена веза између прекомерних наклада превода Достојевскога и кобасица израђених од хановерског касапина Хармана.

То исто вреди и за Русију. Озбиљну деобу земље и иметка великих поседника међу сељаке, кућну радост којом су оперу-



шали перје царском двоглавом орлу, све то, приказале су стране новине под етикетом фамозног славенског мистицизма. Оне про-  
дужувају, да нам причају историју ортодоксног духа онога на-  
рода, који је са леном радозналошћу и плуцкањем извадио  
утробу реликвијама. Достојевски би, тобоже, требао да буде  
вођ кроз руску душу, а заборавља се, да је постао неразумљив  
новој генерацији.

Овај приказ нећу да испуним са набрајањем имена, која неби  
била од никаквог нарочитог значаја. Радије ћу да будем не-  
потпун, макар и генерализовао... али почињем са стањем и  
улогом књижевности у Русији. Она никако не личи на западни  
свет. У првом моменту изгледа, да је место, које она заузима,  
сасвим ограничено. Не треба заборавити, да је добра половина  
наших људи неписмена и да скоро 75% не може да се служи  
књигом, јер има да роди мечку док одгонетне писма својих ро-  
ђака. Да се штампа роман у двадесет или двадесетипет хи-  
љада примерака, редак је случај. Док у Француској има три  
или четири чисто књижевне новине, дотле не само да их ми  
уопште немамо, него ми немамо нити једног часописа, који би  
био чисто књижеван. Романи, приповетке и стихови губе се у  
гомили шифри, техничких и економских израза, који сачињавају  
карактеристику народног живота, пошто је тај народ проживео  
грозницу тифуса. Ако је у Француској сваки гимназиста спо-  
собан, да напише роман вредан Гонкурове награде, напротив,  
може се код нас у списима најбољих писаца приметити де-  
тињска неспретност и помањкање традиције. Нарочито има много  
потешкоћа сасвим спољне природе, на којима уопште немогу и  
није вредно да се зауставим. Али целокупност нашег књижев-  
ног стања није условљена само својом привидном слабошћу,  
него и својом истинском јакошћу.

Све до наших дана, код нас је књижевност остала она врста  
ђаволског средства, помоћу кога сељачки врач натера бесну  
краву, да опет мирно вуче. Другим речима, реч остаје акција.  
Сећам се, како су 1920. године дошли у просторије Синдиката  
Песника изасланици једног војног пука, који је требао да оде  
у фронт. Молили су по некоје од песника, да им за опроштај  
рецитују своје стихове. Треба имати на уму, да су сви позвани  
песници били писци авангарде, као што их ми зовемо. То  
значи исто као кад би у Француској војници позвали једног  
Делтеја или једног Арагона. И гле, нису јувелирски дућани него  
књижевне вечери, које треба чувати великим од едима милиције.  
Кад сам прошле године држао предавања у разним варошима  
Русије, ни једно од њих није прошло без крика: помоћ рање-  
ницима! То је најмање књижеван успех. Често сам видео мла-  
диће, који су ми прилазили и дуго стискали руку, стављајући  
ми питања, ништа мање него о вечним проблемима: што је  
истина? Почели су: Ви, који сте написали... следи библиогра-



фија мојих радова — кажите ми, што више вреди: брак или слободна љубав? Хоће ли у Енглеској ускоро букнути социјална револуција? Дали се може веровати у прогрес? и т. д. Треба истакнути, да је један део руске публике, која доиста живе и која са интересовањем прати штогод је написано — баш школска омладина, јер интелектуалци старога кова или су изумрли, или емигрирали или се налазе у немилосрдној борби за опстанак, која не оставља нимало слободног времена за духовне вежбе. Што се тиче нове буржоазије, она се налази у периоду свог бујног наступа, а Пјер Беноа, који је модеран чак и у Русији, није ништа мањи разбијач глава од Малармеа. Упркос опширног школског студија, омладина чита, али она тражи у лепој књижевности знање, које би могла употребити, као да је то технички требник. Ова генерација, формирана у грађанском рату, привезана је уз екзактне знаности, уз политичку економију, уз биоскоп, уз спорт, и нагло американизује нашу земљу. У њој налазимо наше читаоце, а из њених редова добивамо наше нове писце.

У почетку, имали смо епоху поезије. Било је то време фантастично, абсурдно и дивно — време глада, грађанског рата, карневала на јавним трговима, време бојадисања кућа у дречећим бојама, време терора, време великих песника и вашки, заражених тифусом. Свет је био запослен непредвиђеним радом: бележници били су инструктори у балетским школама, дадаистички песници водили су државне финансије. Изнад порушених и смрзнутих, тамних и гладних градова, дизала су се огромна осветљена слова: *Ми елекџризујемо цео свет*. Летно време беше помакнуто унапред још за даљна три часа, тако, да је још и ноћу био дан.

Једном, било је освојено стовариште биљара и ускоро, свугде су се виђале жене у поцепаном војничком оделу са елегантним шеширима од зелене чоје. Несумњиво, коњи су цркали, али људи показаше, да су много издржљивији. Упрегнуше се у кола и сами су превозили свој део хране. Уколико су случајно добивали нешто меса, волели су се...

Било је сјајно време, јер су сви знали, да све ово није било узалуд. Према томе јасно је, да је то време било као створено, да цвета епоха поезије. Стихови су рецитовани на политичким скупштинама, на станицама, у кантинама и под ведрим небом. Није било могуће добити четвртину хлеба, а да није био оквашен песничком инспирацијом. Било је то оно време, кад је назив „песник“ уза све то што је био почастан, доносио носиоцу завидне привилегије — да буде ослобођен облигатног чишћења снега. Тако, често сам требао, да у својству председника Синдиката Писаца, испитујем стотине песничких есеја од почетника. Ти почетници, у свом приватном животу радо су спекулисали са доларом или са сахарином. „Пролеткулт“ (институција за ши-



рење пролетерске културе) свугде је организовао занатске песничке школе, где су стари симболисти тек писменим шегртиматумачили вештину риме.

Проза тражи времена и хартије. Тога је недостајало. Чак и сведоцбе свих врста, писане су на полеђини старих фактура. Ако је по који старац успео да штампа своју поезију, било је то готово увек у форми сасвим малих летака. Баш због тога, стихови су још више рецитовани на улицама а такође с лакоћом лепљени су на зидове. Тако су и спољни и унутрашњи разлози допринели ширењу поезије.

Најмаркантнија фигура тога времена беше неоспорно Мајаковски. Он је прави носилац парола руске омладине. Кад би рикнуо гласом од 100 НР:

нама су доделили небеске сласти  
дајте хлебину ждрати ражену!  
нама су досадили папирне страсти  
са живом женом дајте живети!<sup>1)</sup>

Не беше то једноставно крчање црева, већ цела једна религија. Мајаковски ступио је на чело покрета, који се код нас зове конструктивизам. Уза све то што је остао комунистички, хоће да буде више американски од самих Американца. По спољашњости, то нас подсећа на тенденције француског часописа „L' Esprit nouveau“, али у основи, ми се налазимо у јеку романтизма. У једној московској улици, где дрвене кућице нису ретке, у улици са гомилама снега, позлаћеним куполама цркава и азијатским бојама тргова — у тој улици сањати небодере, савршене машине — то од прилике одговара сновима америчких грађана, који сањају о дивљој и невиној праприроди.

Култ „објекта“ васкрснуо је у земљи, чија се индустрија налази тек у повојима. Вароши су мала острва усред пасивне али непријатељске лености села. Јесењин беше песник те гомиле аритметичара, кога она додуше није читала, али он је храњен њезином невидљивом храном. Он, као и гомила, били су или бурни или очајни. Најбоља његова књига значајна је по наслову: Исповест скитнице. Ево четири стиха из његове књиге:

О добри, добри смешни лудаче,  
За ким трчати и зашто?  
Зар не знаш да је коњица од челика  
Победила живе коње?

Јесењин говори овде о железници и о ждребету, које се за њом дало у потеру. Али он говори и о другим стварима. Осећај проклетства, који се од увек примећује у његовој поезији, доспео је сада готово до немости.<sup>2)</sup>

**Иља ЕРЕНБУРГ — Москва/Париз.**

(Свршиће се)

1) Пролог „Мистерију Буфу“ — Види „Зенит“ бр. 23. 1923. — Уред.

2) Јесењин се убио у Лењинграду. — Уред.



# МАКРОСКОП

**Зенитистичке демонстрације у Паризу.** Под председништвом једног од бивших министара просвете у француској републици, одржао је у име „духовног зближења“ Француске и Немачке једно предавање Алфред Кер, хистерични критичар немачког дневника „Berliner Tagblatt“. Овај избор није могао да буде несрећнији. Уз одушевљене поздраве француске публике и штампе (а публика и штампа увек су одушевљени!) предавач је био поздрављен и са зенитистичке стране, истина, на један особен начин. После званичних поздрава замољена је реч, у име представника зенитизма у Паризу Бранка Ве Пољанскога. Реч је љубазно подељена, све у име „духовног зближења“ — али на запрепашћење предавача и његових протектора. Пред огромном и радозналом публиком изабраног Париза, Пољански је громко прочитао ратне стихове, што су их некад певале све улице Централних Власти, од Берлина преко Беча до Загреба, стихове Алфреда Кера:

*„Jeder Schuss ein Russ  
Jeder Stoss ein Franzos  
Alle Serben müssen sterben“*

из песме „*Serbien muss sterbien*“. У: публици, завладала је паника под сунцем. Кер је позеленео као саламандер. Одрицао се својих умних производа који најбоље показују моралну снагу овог „духовног зближења!“ Звиждало се и утишавало. Група зенитиста (Пољански, Штолцер, Кујачић и др.) била је устрајна и неустрашива. Али предавање је са целом својом апсурдношћу ипак одржано, да се најзад до краја неби покварио *bon ton* и лепе традиције француске отмености.

Дакле, Алфред Кер је погинуо од зенитистичке руке. То је за нас од прворедне важности. Јер, ако је већ на политичком пољу могуће, да ратни злочинац буде председник републике, зенитистички гест Бранка Ве Пољанског у Паризу је доказ, да наша балканизација Европе има смисла и мора да изврши своју моралну мисију, антиполитичку и антикултурну. Зенитистички протест и демонстрација у Паризу, пригодном поменутог предавања, јесте светао траг наше варварске активности, у борби против моралног шљама и културног блата. Јер, зближавање народа могу да изврше чисти и неокаљани људи. Никако они, који су умаkali своја пера у крв „непријатељских народа“. Путеве човечанског уједињења могу с успехом да припремају нове генерације нових људи — не нипошто као политичка страфажа појединих држава — него као независна авангарда, достојна новог човечанства.

9. фебруара 1926. наш пријатељ и сарадник, руски песник Иља Еренбург, одржао је предавање у великој сали „Сосјете Савант“



у Паризу, пред хиљадама словенског света — где није било ни једног Србина, пошто то није био политички збор, нити су се делиле стипендије. Предавач је говорио са њему својственим скептицизмом о новим тежњама уметности и о „хероизму духа“ (зенинизам!). За то вече, Еренбург је позвао и Пољанскога, да прочита зенитистичку декларацију. И ако доцкан, Пољански је примио позив. Уз бурно одушевљење, Пољански је читао зенитистичку декларацију на руском језику. Зенинизам је деловао флуидно. Зенинизам је опет однео нову победу, заслужену и неочекивану. Према руским новинама, које излазе у Паризу, Пољански је између осталог рекао и ово: „Зенинизам — то је атентат на све изме, зенинизам — то је балканизација целе Европе од Трста до Владивостока, зенинизам — то је варваризација Европе, зенинизам искључује Европу из човечанства и све вас позива, да се спасете од културе. Зенинизам позива све варваре да саграде нов свет на океану, а овај свет треба да се утопи у другом океану“. — „Дни“ 11. фебруара 1926. Надаље: „зенинизам се родио у глави српског песника Мицића, који личи на мене, као једно јаје на друго. Зенинизам је НЕП за експлоатацију душевних и моралних снага човекових. Зенинизам хоће да балканизује Европу зато, што је он синтеза свих снага голога човека. (Млади човек је очигледно симпатичан и мио). Зенинизам је покрет балканских анђела, који личе на мене. До виђења!“ — „Последње Новости“ 11. фебруара 1926.

**Зенинизам у свету.** Мађарски часопис „Magyar Irtas“, који излази у Будимпешти, доноси у децембарској свесци на уводном месту као европски документ, чланак Бранка Ве Пољанскога: „Што је зенинизам“. Сем чланка, часопис доноси стихове Пољанскога и Мицића у мађарском преводу свога уредника Р. Тивалара.

Надаље италијански велики дневник „L' Impegno“ у Риму, доноси на видном месту дијалог између Маринетија и Пољанскога у Паризу, под великим насловом: Futuristi italiani e zenitisti serbi.

Белгијски часопис „Anthologie“ и новине „La Wallonie“, прештампале су на француском у изводу Мицићев протест, поводом убиства бугарског песника Геа Милева. Румуњски „Integral“ има приказ о зенитистичком покрету са преведеном песмом Љ. Мицића: *Варварску Кајгану*.

Холандски дневник „De Morgen“ прештампало је један већи фрагмент на француском, из забрањене Мицићеве поеме „Аероплан без мотора“, са опширним коментаром и чуђењем, што је баш антиевропска поема забрањена у Србији. Лист обећава велику студију о зенитистичком покрету.

Сем свега овога, часопис „La vie des lettres“ у Паризу, доноси велики приказ књиге Г. де Тореа „Literaturas europeas de Vanguardija“, у коме се на једном месту налази ово: „Један од најрепрезентативнијих људи југословенске младе књижевности, је Љубомир Мицић, који је директор Зениша“.

**Чарл Чаплин: Трка за златом.** Није ово ни први ни последњи филм, у коме је Чаплин остао на висини свог великог талента. А уметничка авангарда открила је Чаприна, коме се данас клањају гомиле целог света, где само има биоскопа и квадрат белог платна. То је за све нас једна драгоценост са-



тисфакција, јер дела Чарла Чаплина значе епоху нове уметности, у области филма и поезије, у области дестилованог духа. Филм „Трка за златом“ је круна Чаплинових тежња и настојања. „Трка за златом“ је синтеза готово свих Чаплинових инспирација и проналазака, синтеза, готово свих пројекција његовог еластичног духа. Чаплин је у свом синтетичном филму обухватио сав скептар људске душе. У овоме филму људска судбина је потпуно обухваћена, са свом својом трагичношћу и гротескношћу. Јер трагично и гротескно, нераздруживи су сапутници људи. Моменти у Чаплиновом филму, када људи постају људождери, сјајни су и дубоки. Осамљеност, она велика човекова осамљеност, баш када је човек најбољи и најузвишенији — величанствена је. За све људске сузе које су провалиле у очи, када се укочи смех — хвала Чарлу Чаплину.

*„Чаплин је филмски пролејтер-бајачо*

*Нови Шекспир пројекциран на џлашно*

*Будимо весели*

*Филм је једина колективна уметност“.*

То је написао Љубомир Мицић у прологу своје књиге *Кола за сјасавање* 1922. године.

**Зенит — „Политика“ — Првостепени Суд и Закон о штампи.** Познато је да „Политика“ није никада пропустила прилику а да се не баца блатом на „Зенит“ и зенитизам. Безимени писари овога листа, који увек нападају из бусије, никад се нису устручавали, да злонамерно представе зенитистички покрет од кога и они живу кришом, криомице. Тако је било и последњи пут, поводом полицијске заплене 36. свеске „Зенита“. Све до тога дана држали смо, да су пакосни напади овога листа последица једне некултурне заблуде, која је вредна наше самилости и нашег опроштења. Али ми смо се преварили. Не, то није била никаква некултурна заблуда. То је била некултурна, свесна и систематска кампања против „Зенита“, против зенитизма, против зенитиста, — јер увек у редакцијама новина седе медиокритети, који патолошки мрзе сваку културну вредност која настаје а не долази од њих. Новинари су привилегована запрека сваког прогреса.

Најзад одлучили смо, да се оградимо против некултурног пискарања „Политике“, која је уобразица, да јој је свака ругоба допуштена. Поводом последњег њеног написа, уредник „Зенита“ послао је „Политици“ пријатељско писмо са молбом, да се отштампа. По освештаној традицији неваспитања, „Политика“ није хтела да штампа поменуто писмо. Уредник „Зенита“ сусревши после тога директора „Политике“ Д-р. Милана Гавриловића на улици, питао га је: „зашто... итд.“ Одговор је био дипломатски и измотавајући. Упозорен, да ћемо путем Суда тражити заштиту, господин је пао у ватру и подигао свој тон до недипломатске висине. Томе господину пала је тада маска за увек.



Својим речима хтео је да каже ово: „каквом суду... та ми смо изнад свих судова, изнад свих закона...“ Ми се не дадосмо збунити, и ишли смо даље: према прописима новог закона о штампи, послали смо преко Првостепеног Суда исправку уредништву „Политике“, која упркос јасних прописа закона није отштампана у одређеном року а ни доцније. Уредништво „Политике“ упитано је телефоном од нашег адвоката Г. Стевана Јаносевића за разлоге. Али му је неки уредник по имену Миомир Миленовић одговорио једном ординарном националном псовком, додавши још неколико увреда за уредника „Зенита“, кога ће он бацити кроз прозор напоље, ако се појави у уредништву „Политике“. Врло добро! Дакле, морала је да дође на ред и тужба Љубомира Мицића Првостепеном Суду против „Политике“, да је Суд примора најзад на извршење закона и осуди на предвиђену казну.

И до данас, од 20. октобра 1925. закону и правди није удовољено. Најпре је месецима трајала филмска трка судских позивара, за одговорним уредником „Политике“, да му се уручи тужба. Али јуначки уредник, никако да прими тужбу. Па пошто су се сви судски позивари изредали у лову, успело је ипак једном да ухвати вајног уредника „Политике“ и да му преда тужбу. То је било отприлике пре два месеца. А данас? И ако је законски поступак тачно предвиђен, и ако су сви рокови по новом закону о штампи истекли, Првостепени Суд до дана данашњег, нити је одредио претрес, нити је нама пружена могућност моралног задовољења. Доиста, на основу овога могли бисмо да грешно помислимо, како је директор „Политике“ имао право, кад је дао осетити, да је „Политика“ — изнад судова и изнад закона.

**Импровизиран јубилеј „Српског Књижевног Гласника“.** Посл. дња тајна вечера С. К. Г. прошла је. То је био најважнији моменат његовог јубилеја. Чињеница, да је С. К. Г. прославио свој јубилеј *ad hoc*, за нас је очигледна и интересантна. Ми се ретко обмањујемо и баш зато смо убеђени, да је ово једно мало „откровење“ за све лаковерне и неупућене. Јер, чудно је, како то „наш најугледнији часопис“ С. К. Г. није ништа знао о свом сопственом јубилеју — пре јубиларне свеске „Зенита“? Чудно је, како су се два ривалска дневника распилавила са необичним чланцима поводом овог импровизираног јубилеја — баш други дан по излажењу јубиларне свеске „Зенита“? (Тај дан ваљда није било никаквих провала ни убистава, сем самоубиства С. К. Г.). За нас, није то никаква тајна. Оба панегирика потекла су из једне те исте „домаће кујне“ — из уредништва С. К. Г. Доиста, требало је импровизирати „велику славу“, да се што лакше омаловажи петогодишњица јединог младог и јединог савременог часописа код нас — који се не ослања на ничије акције, који се не ослања на никакве поли-



тичке партије, који се не ослања на ничије диспозиционе фондове. Требало је да се „засени“ једини књижевни и идејни покрет, који је са ове груде земље смело бачен у цео свет. Покрет, чији су плодови стали у грлу импотентној легији надриписаца и дилетаната, једној шупљој генерацији друштвених каријериста и културних криумчара. Јер, ништа није лакше у овој земљи, него обмањивати и искоришћивати необавештеност њених грађана — у области књижевности и уметности — као што то без скрупула чини С. К. Г. и остала сатрапија новинарских књижевника.

А сада, да видимо изблиза, како изгледају плодови С. К. Г. и његовог јубилеја. Прво: није истина да се навршило двадесет и пет година његовог сталног излагања. Од 1914. — 1920. С. К. Г. није ни дисао а камоли живео. Завејала га прва ратна прашина, првог судара са животом. Пардон, Богдан Поповић са целом својом свитом, пао је у крвавој одбрани Београда први и други пут — у Риму и Паризу. Покој им души! Али, други хероји овога кола? Да..... *Њуних шест година свога неизлагања и лежања на одру, Њуних шест година парализе власници и најамници овога предузећа, безобразно убрајају у своју акцију.* Ако ништа друго, ово је довољан разлог, да се над овим предузећем објави — морални стечај. Такав безобразлук и такав фалсификат није својствен ником другоме, сем његовом негдашњем сараднику Стјепану Радићу (коме то не чини част, како то мисли уредништво С. К. Г. и који се је сасвим оглушио на такву препоруку!). Он је ваљда и понео са собом све лепе традиције овог часописа и његове „школе“.

Уосталом, да небудемо неправедни (као што је народни обичај у свакој некултурној земљи!) нека се чује и друга страна. Навешћемо оно најважније, што је тајог-domus С. К. Г. Јаша Продановић, написао у „јубиларној“ свесци, која за чудо, сем његових хронолошких срицања — нема никакве везе са својим јубилејем.

*„Кад се стварао С. К. Г.... у целом одбору једино је Богдан Појовић био прави књижевник“.*

Таман! Зато је то тако лепо и свршило, што је у „стварању“ суделовао једини „прави“ књижевник Богдан Поповић, „професор Универзитета, *зајадњак зајо шћо је ишао за културом“.* (Време 15. II. 1926.) На другом месту криви књижевник Јаша Продановић вели ово:

*„О књижевним принципима С. К. Г. није пошребно ни говориши“.* Изврсно! Једном за увек, једина истина сопственог признања. И то у „јубиларном“ напису, из кога се јасно види, да је С.К.Г. био *полиитичка* потреба, а не књижевна и уметничка, чиме он толико парадира. С овим бедним написом треба повезати и уводник из београдских „Новости“ од 13. фебруара 1926. а не треба заборавити, да су оба предузећа власништво Јов. М. Јовановића, чувеног аутора туђег романа и несуђеног академика.



*„И одмах почеше окупљаћи око њега све оно што је политички и морално било чисто, и што је у књижевности нашој вредело. Мерило ово С. К. Г. је чувао до данашњег дана у избору својих сарадника“.*

Добро! Да видимо:

*„Рођен у дивљим хридинама краса  
И до њег је доцро царски зов  
Одмах је напустио своја зелена поља  
Своје винограде и дубаве маслина  
И оде, новонастали Шпартанац  
За царство да умре или победи“*

Чији су ово стихови? Кома беше намењени? Ми нећемо чекати да нам уредништво С. К. Г. одговори на ова питања. Стихови су једног од његових сарадника — аустријског добровољца и цензора — написани и декламовани од ауторове кћери у Бечу у време рата, намењени Његовом Цесарском и Краљевском Величанству — Фрањи Јосипу I. Аутор је Милан Беговић, награђени хрватски писац, Далматинац — „рођен у дивљим хридинама краса“...

На крају, још само мало о тој слави и поводом те славе, у „Новостима“:

*„С. К. Г. није престајао да излази све до дана данашњега. И, треба и мора се исцртаћу, за све време свога излажења он није никада одступао од свог левицарског става.“*

Молићемо, да нам се објасни, што значи ово „левицарског става?“ Да ли је то у политичком или уметничком смислу? Да ли то значи: у политици — комунизам, у уметности зенинизам?... О, не воведи нас во искушение...

*„1. и 16-ог у месецу, од првог броја до данас, излазио је С. К. Г. (Српски Комунистички Гласник?) тако рећи у минућу. (Јух Персо бога ти — 1300 песама, 672 писца, колико килограма макулатуре?) ...а његови сарадници су и данас оно што је најбоље у нашој држави, као што је још и данас С. К. Г. (Српски Комерцијални Гласник?) заснушник онога што је најбоље у душевном животу нашега народа и вођ онога што долази и што се ново ствара у њему од после рата.“*

Е, то треба да се зна: С. К. Г. је заснушник (ангро или де-таљ?) С. К. Г. је вођ онога што долази, — С. К. Г. је вођ НОВОГА и т. д. Хахахаха! Хухухуху! Хехехехе! Хохохохо! Хихихихи!

**Јутрења и Бдења.** Аутор Милан Кашанин. Издавач Геца Кон, Београд 1926. Лажно II. издање.

Са свом искреношћу која нам је својствена, да кажемо неколико речи о аутору и о његовој књизи, чије прво издање уопште није ни постојало. Дакле, почиње са мистификацијом, а свршава са „Немоћи“. Признајемо, тешко се одлучујемо да читамо „дела“ младих стараца, који постадоше старци још пре него су се



родили. А такав један млади старкеља у књижевности је „уважени“ писац Милан Кашанин, чија књига врви од т.зв. општих места „стила“ и „садржаја“. Према „Летопису Матице Српске“, њега је дочекао „Српски Књижевни Гласник“ као „озебао сунца“ — њега, са свом његовом ћоравом душом, са свом његовом неписмесношћу, са свом његовом паланачком „идеологијом“. Свака тица своме јату лети!

Тај млади човек, који се одлучио да пише књиге, почео је још као студент универзитета „улазити у књижевност“ као ехо, за увек покојног Јована Скерлића. Почео је као „критичар“ и волео да „одреди место“ појединим писцима. Очигледно није био задовољан са својом славом хроничара и књижевног гардеробијера. Као и сви „хроничари“, и њему је ваљда било јасно, да би он све боље написао него они песници и писци које је узалуд читао. И тако, једног дана, дође му жеља пуста, да се и о његовим „делима“ пишу „студије“ и прикази. На срећу своју, он је све то доиста доживео. У цвету своје младости! Сада може спокојно да умре као завршена папазјанија наше књижевности, рода приповедачког — као познат писац и сарадник „С. К. Г.“ (ова слова могла би да значе *Српски Криумчарски Гласник!*), који ће у нашој књижевности несумњиво оставити траг једног — мрава. Значај Милана Кашанина у нашој поратној књижевности је знатно мањи, од значаја Тоше Свирчевића, сталног сарадника „Звона“. Прва приповест у књизи, „Јутрења и Бдења“, симболичан је и злослутан за књижевну каријеру њенога писца. Замислите: књига почиње са приповетком „Мрав“ а свршава са приповетком „Немоћ“. Трновит пут је јасно означен: између мрава и немоћи распет је Милан Кашанин, који заудара од признања и празнине. Зато, на његовим плећима и почива приповедачка „снага“ С. К. Г. —

у часопису слава  
књижевност страда  
на плећима мрава  
из Новог Сада...

Укратко: Милан Кашанин је најновији *фотшограф* у нашој књижевности — „брзи фотограф“ из предграђа и мале паланке, која је тако снажно инспирисала његов — „као сунца озебао“ — таленат. Он у својим приповеткама уме тачно да изброји „у димњаку осамнаест шунки, у хамбару сто врећа жита“. Зато, нема збора, требало је, да је тај дубокоумни писац, о државном трошку проводио толике дане и године у Паризу, на студијама. Између корица „Јутрења и Бдења“ зјапи једна велељепна празнина. (Књига би се могла звати „Стипендије и Хонорари“). Између редова, између општих речи и општих фраза дречи одсуство талента а клица креативно- уметничке снаге, код овог промашеног писца, уопште се не појављује. Прочитајте само једну страну Пољанскога или Микца, па ће те плунути на целу ову књигу празне сламе и празне славе.

У вези са овом књигом, само једно питање: зар је за књижев-



ног фотографа потребан таленат? Којешта! Могу се „приповетке“ писати и без талента, могу се књиге писати без талента, што белодано доказује Милан Кашанин и његов издавач Геца Кон — на телефон!

Цвеће писмености Милана Кашанина: *ошкле да поруче гласовир* — у певачком друштву *ком је шајник* — у грајској читаоници *којој је домаћин* — *никуда се он не задоцни* — *док се он некад увече враћи*, његови *полежу* — *скорим ће се пољубити дан и дан* — *сјане само чело постојећа* — *јер је сјезник мейула* — „Мрав“.

Има до душе једног сина — *Мейнувши шеширић с цвећем и воћем и узевши кишобран* — „Удовница“.

Кроз засјао град — *Посејено се г-ђа Каја одобри* и *посјане* каквом је била — *скорим ће поноћ* — „Није то оно“.

Испитали су га и о оном *што је знао и што није* — „У сенци славе“.

Али се поход царске војске свршио са поразом, *те су се враћили прејоловљени* — *мајери му је у бело пало да га ожени* — Дан је био леп као гора, као море *адрианско* — Припремао се *шемељито* — да се неће вратити *скорим* — „Измрење“.

Слушај звонцад — „На месечини“.

Болест се, *што оаље, само укрећавала* — „Немоћ“ — И т. д.

**Борови и Маслине.** Аутор Сибе Миличић. Издавач Геца Кон, Београд 1926.

Да се напише добра књига, треба имати бар основне услове зато: писменост, моћ стварања и моћ организовања сложених осећања и мисли. Писац „Борова и Маслина“ нема ниједан од основних услова за писца од вредности, као ни његов побратим, писац „Јутрења и Бдења“. Сибе Миличић и Милан Кашанин (два дедака обадва једнака!) појавише се као близнаци у издавачком храму Геце Кона, уз кумство С.К.Г. Међу њима нема готово никакве разлике. Миличић има ипак једну предност пред Кашанином: писао је „модерне“ и празне „козмичке“ стихове, а то је увек од користи, када се писац одлучи за ново поље славе — да пише рђаву прозу.

Што заправо садрже три приповетке Сибе Миличића? Зашто су оне уопште написане и штампане, на та питања ми не умемо да одговоримо. Некакав „садржај“ то још не значи садржај! Некакво „приповедање“ то још не значи стварање, јер и Росулек и Радић умију да приповедају. Да *описивање* није уметност, то ми нећемо да понављамо. Па какву онда вредност да им дамо? Сибе Миличић је најновији *описивач* у нашој књижевности. Он је још један. То је све. Он *описује* непроживљене „догађаје“ много рђавије и са много мање убедљиве моћи, него ма који приморац или морнар. А морнари и приморци су чувени због лажних доживљаја, које убедљиво причају људима на копну, најрађе женама и девојкама. Зар је то уметност?

У свакој приповетци Сибе Миличића путује мазга, као што у свакој Кашаниновој пада снег. Да поновимо још једну заједничку невољу: између корица „Борова и Маслина“ зјапи једна велелепна шупљина. Описивање баналних и отрцаних „догађаја“, по својој „психологији“ и „логици“ заостају за многим написима



и измишљеним сензацијама наших криминалних новина. Једина је врлина Миличићеве књиге, што се у њој налази мало позајмљеног и имитованог зенитистичког стила: кратких реченица, брзометних инфинитива и осамљених именица. Нека се не стиди, јер то је врлина и нека се утеши, није он сам. (Треба добро читати „Политику“ и друге новине!) Пошто су обе књиге, о којима смо узгред говорили испод просечности, оне зато не допуштају никаква улажења у ма каква дубља разматрања о уметности или идеји.

Јасно је само, да поред оваквих књига, не може данас нико имати интереса за нашу књижевност. У наше ново време овакве књиге су очигледан докуменат људског и уметничког анахронизма — пошто су далеко и сасвим по страни од новог живота људи, који хуји и који се намеће свом својом снагом. Треба тај нови живот снажно обухватити, треба га дубоко осетити, проживети и савладати сву његову тежину и горди дух. Ето, без чега наша савремена књижевност неможе опстати као уметност. Без новог духа нових људи, без нових тежња новог човечанства — не може бити ни говора о доброј књижевности.

Цвеће писмености Сибе Миличића: *лежи она у породилним мукама — кликну га — она објави да је заносила — севиши на камен — уложише руке на њу — као јагње које изведоше на заклање — „Агнец божји“.* Љуљајући главе као неке чудне звонове — покривен је плашом — оштри дим је финог сељачког духана *пецао очи и грицао грло — Изгледало је да је управо недеља — Да би загрејасшила село узела је најлепше одело — пркву, која ће наредити наше побожно село — „Зидање Храма“* Сада се оне *подружише — „Блудни син“.*

**Расадници морала.** Није мала ствар: зенитистичка поезија једина је постала опасна по „јавни морал“ дичне престонице Срба, а под мораш Хрвата и Словенаца. Јер, ништа другог нема што би могло тако наудити чистој, уредној и цивилизованој вароши, као зенитистичка поезија. Чак ни руске продавнице новина — ова ругоба вароши, ова срамота вароши! Ти тзв. руски киосци, што изгледају као кокошје шуне или сељачки клозети (извините г. министре, ово није увреда!) већ су годинама привилеговани расадници сваковрсних ликовних одвратности, сваковрсне књижевне порнографије. Али то културно благо, на коме наглајају своје счи београдске девојке и девојчице, београдска деца и дечаци у свако доба — није ни запало за око београдској полицији, а камоли београдској штампи. Што је најутешније, поред француске књижаре и једна српска књижара, која се зове као и новина „Време“ — не заостаје за руским киосцима. Она своје излоге „украшава“ булеварским продуктима „европске културе“, без икаквог осећања за меру. Нажалост, нама зато често изгледа, да су београдске улице ходници или предсобља неког великог и јавног — бордела.

**ЉУБОМИР МИЦИЋ**

**МОЈ СУСРЕТ СА АНРИ БАРБИСОМ У БЕОГРАДУ**  
**читајте у 40. свесци „Зенита“ 1. априла!**



# Савска цеста број 27—29



# **ZENIT** revue internationale

calendrier de l'art nouveau et de la vie contemporaine

directeur  
fondateur

**Lioubomir Mitzitch**

**Belgrade obilitchev venatz 36**

La revue paraît chaque mois.

Dans le monde entier seulement notre revue publie les manuscrits inédits et originaux en toutes les langues du globe. Abonnement d'un an pour tous les pays étrangers: 40 francs.

Prix du numero 5 francs.

Directeur reçoit tous les jours de 6—7 heures du soir.

n'oubliez pas la poésie  
antieuropéenne interdite  
de Lioubomir Mitzitch  
**AVION SANS APPAREIL**

**ZENIT-GALERIE DE L'ART NOUVEAU**  
peut-être visitée sous demande et avis par écrit préalable

Représentant en France

**BRANKO VE POLIANSKY**

по претходној писменој пријави и молби, може се видети  
**ЗЕНИТ-ГАЛЕРИЈА НОВЕ УМЕТНОСТИ**

**ЗЕНИТ** међународни часопис

уредник и оснивач **Љубомир Мицић**

**Београд обилићев венац бр. 36**

Часопис излази месечно.

Једини часопис у свету који штампа само необјављене рукописе у свим оригиналним језицима на глобусу.

Годишња претплата 100 динара.

Свеска у продаји 10 динара.

Уредник прима дневно од 6—7 часова увече.

не заборавите забрањену

антиевропску поему

Љубомира Мицића

**АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА**